

TOOLISTE HAAV

September 1936

9. aastakäik

E. Töolisühingute Keskliidu ja töölisnõukogude häälkandja

Tööandjate klassivõitlus.

Saksa lehe ässitustöö Eesti tööliste vastu jätkub. Tema arvates (nr. 154) pole tööliiskonna võitlused tingitud tegelikust majanduslikust hädast, vaid neil võitlustel olevat mingisugused salapärased põhjused. „Tööliiskonna olukord on oluliselt paranenud“ — nii arvab see leht samal ajal, kui ametlikud andmed konstateerivad töölispalkade ostujõu langust. Töölistel polevat viga midagi; „rahvusterviku raamides on tööliiskonnal püsiv ja täielik osasaamine tööst ja oma töövilja maitsmisest,“ seletab leht kõige suurema rahuga. Jah, see on tõesti „rahvusterviku“ suur heategu töölistele: neile lubatakse teha tööd ja vähe sellest — neile antakse osa (!) nende tööviljast! Noh, seesugune fašistlik jutlustamine töölistele on pehmelt öeldes ebakohane.

„Klassivõitlus on lubamatu“ — see on Saksa lehe kaljukindel seisukoht. Tohiks aga küsida: kuidas on seletatav tööandjate vastuseis ülislepingu nõudmistele? Miks ei taha nad — nagu polevikivõitluse konflikt puhul — nõustuda koguni läbirääkimistega? Kaevandustööliste ühing on teatanud kirjalikult tööandjatele, et ta on valmis arvestama tööandjate asjalikke seisukohti ja

lahendama lahkuminekuid ilma liigse teravuseta. Kus sellega! Kiviõli direktor soovitas oma vastuses võtta eeskuju Saksa töölistelt, — see tähendab: teha tööd ja pidada suud. On ähvardatud tuua Eestisse Poola töölisi, et nende abil hoida madalal Eesti tööliste elutaset. Ei tahetud rääkidagi ühingu esindajatega, olgugi et tööliste huvide kaitsmine ühingu kaudu on demokraatlikel maadel enestmõistetav.

Nii polevikivõitluse tüüsi kui ka teiste konfliktide puhul püüavad tööliised pidada silmas rahvamajanduse huve ja tööstuse kandevoimet. Ja tööandjad? Kuidas põhjendavad nemad omi seisukohti? Neilt kuuleme ainult üht: olgu teiste rahvastega asi kuidas on, aga Eesti tööliste tööjõud jäägu odavaks — igaveseks! Rahva elutase ei tohi tõusta — kuna siis väheneb majanduse tulustus! Sealjuures ei taheta aga kunagi lähemalt selgitada, kuidas selle tulukusega asi tõeliselt on ja miks ei tohi Eesti rahvas oma olukorra paranemist loota.

Hra Tja kirjutas „Päevalehes“ (nr. 224) „Konjunktuuri kasutamise alusest“, et tööliste palkade ostujõud ei tohi tõusta ka siis, kui majanduslik olu-

kord paraneb: „konjunktuuri tulud moodustavad need tagavarad, mis depressiooni ajal aitavad vähendada üldist surutist ning jooksvalt ja püsivalt teha vajalisi investeeringuid ettevõtete moderniseerimiseks.“ See tähendab: majanduslik tõus pole igavene, seepärast jäägu kõik kasu sellest tõusust ettevõtjale, — kulub ära raskel ajal! Tööline selle vastu jäägu kriisi ja tööpuuduse ajaks kindlustamata, elagu alatoitluses, tapku oma tervist raske tööga ja neelgu alla etteheited, et tal pole küllalt palju lapsi ning et ta ei täida oma „rahvuslike kohustusi“! Majanduse paranemisel passigu ta ainult peale, et elukallidus ei jõuaks palgast ette, — laheda-male, inimlikumale elule ta ei tohi kunagi, mitte kunagi loota! Kõike seda juletakse põhjendada „rahvamajanduse huvidega“, nagu oleks rahvamajandus suurte sakste ja mitte kogu rahva asi, nagu oleks majandusliku tegevuse mõte mitte rahva olukorra parandamises, vaid ainult suurte sakste heaolus!

Nende seisukohtadega ei saa ükski tööline olla päri. Tööliskond nõuab osasaamist majandusliku olukorra paranemisest. Tööliskond arvab, et majanduse korraldus peab kindlustama rahva elutaseme pidevat tõusu. Kuid tööliskond näeb, et seda temale keegi naljalt ei anna, kui tema enda jõud selleks ei sunni.

Kollektiivlepingute nõue töötüvides.

„Postimehe“ juhtkirjaniku imelike seisukohti.

Käesolev aasta on rohkete streikide ja töötülide aasta kogu maailmas. Need streigid on nimelt töötülid, võitlusvahendid töövõtjaskonna majanduslike olusuhete parandamiseks. Siin-seal poetub muidugi streikidesse ka poliitilisi sugemeid, kuid need juhud on erandlikud ja üldistusi nende alusel ei saa teha. Puhtakujuliste majanduslike streikidega oli näiteks tegu Prantsusmaal, poliitilisi tegureid siin ei saanud olla. Kuidas oleksid töölised streikinud rahvarinde valitsuse vastu, kes ei saanud veel asuda lahendamagi oma kavu ja kelle töölised ise aitasid võimule. Sama laadi kandsid streigid Belgias ja mujal.

Streikide majanduslik iseloom ei ärata aga ka ühiskondlikult mingit kahtlust. Majanduse taas-elavnemine ja kriisi sügavpunkti ületamine on rahustanud väikekodanlust ja talupoegi, keda kriisi

Miks ei taheta ühislepinguid, miks ei ole tööandjad sageli nõus võtma nende sisu asjalikule arutusele?

Põhjus on selge: olgu tööliste nõudmised asjalikud ja mõõdukad, parem on siiski asju ajada siis, kui töölised on tööandjal täielikult peos, kui neil üldse nõudmsi pole, vaid tohivad olla ainult „palved“ „armulisele härrale“, nagu vana teoorjuse ajal.

Ütelgu nüüd Revalsche Zeitungi härrad: kas pole tööandjate talitusviis muud kui puhtakujulisem klassivõitlus? Kui tööandjale on vastumeelt rahulik kokkulepe tööorganisatsiooniga, kui nad ei taha loobuda oma ülevõimust iga üksiku töölise üle, siis tähendab see õieti seda, et nad loodavad lahendada kõik tülid oma majandusliku ülevõimuga.

Need on tööandjad, kes praegu näitavad Eesti rahvale, kuidas üks tõeline klassivõitlus peab välja nägema.

Rg.

P. S. Poola tööliste asjus seletas majandusminister, et seda küsimust kavatsetakse kaaluda täiesti lahus palgaküsimusest. Tõsi on igatahes see, et töösturite palve tööliste sissetoomiseks on tingitud just palkade madalal hoidmise soovist. Sellele töösturitele lähedal seisev Revalsche Zeitung seda ei salga („Märkusi“, nr. 160).

raskused kõige enam aktiveerisid ja panid liikuma, samal ajal kui töövõtjaskond oli haaratud passiivsusest ja võitlusareenilt lootusetult seina ääre surutud. Seevastu töövõtjaskond, kes kriisis tööjõu vähempakkumise tõttu pidi raskusi kandma, olles võimetu vastu panema, on nõudmise suurenemisega tööjõu järgi hakanud nõudma kriisist jäänud temal lasuvate raskuste kõrvaldamist ja osasaamist majanduse taaselavnemisest.

Need olukorrad on üldised kapitalistlikus maailmas ja seepärast streigid, majanduslikest nõudeist kantuna, puhkevad paratamatuse sunnil seni, kuni pole kõik rahvakihid ühtlaselt viidud välja olustikust, kuhu nad sattusid kriisisügavpunktis ja muide kuni ka töövõtjaskond pole tunnustatud elavnenu rahvamajanduse täisväärtuslikuks liiliks. Võitlus keskendub palgaküsimuse

ümber, ühenduses üldse töötingimuste küsimusega ja tema jõulisus on sedavõrd tugev, et ta ei peatu isegi pahempoolsete valitsusdeklaratsioonide (Prantsuse), seni kuni võideldavad nõuded konkreetselt lahendamata. Nende töövõitluste ürgjõulised tegurid on nii tugevad, et nad puhkevad ka organiseerimata (Leedu), juhtimata kutseühingute poolt. Kõigil neil põhjusil on tööliskonna kriisis vähenenud osatähtsus kiiresti tõusmas. Kuid tööliskond ei piirdu vaid eelnevaga, vaid üldiselt nõutakse saavutatud töötingimuste kindlustamist kollektiivlepingute kaudu.

Nii on see ka Eestis ja seda tuleb silmas pidades. Neis üldiselt põhjusil näike olevat meie viimase aja töövõitlused. Nad on salgamatult majanduslikud streigid. Majandusliku streigi all aga juriidiliselt mõistetakse sellist töökatkestust, kus töövõtjad ühiselt kaitsevad oma õigusi ja huve tööandja kui sellise vastu. Ka riigivõim on need streigid tunnustanud majanduslikeks ja sellisena annud töötülide lahendamise komisjoni lahendada. Majanduslik on ka kollektiivlepingu nõue, nõue lepinguliselt kindlustada töötingimusi. Asjaolu, et meil töövõitlusi juhvavad kutseühingud ja kutseühingud kollektiivlepingu nõuetega esinevad, on kõigiti loomulik. Kutseühingute puudumisel võiksid töövõitlused kanda organiseerimatut ja anarhilist ilmet, mis aina kahjulik.

Kui läheneda ka meie töötülide neilt alustelt ja töötüldes ülestõstetud küsimustesse suhtuda kaimelt, õiglaselt ja erapooletult, siis ei ilmne neis midagi kohutavat ja hirmuäratavat. Eriti on põhjendamatu otsida töötüldes poliitilist külge. Kahjuks sünnib seda rohkesti. Niikaua aga, kui ei ole sellest ekslikust põhilähtekohast jõutud üle, on kahjuks võimatu loota töötüldes soovivat lahendamist. Rahvamajanduse ja kõigi rahvakihtide üheväärsuse seisundilt on see aga vajalik. Sellelt seisundilt ei ole ka kollektiivlepingute küsimuses midagi keerukat. Just aga kollektiivlepingute küsimus tekitab arusaamatusi ja nimelt lihtsalt arusaamatusi, sest kollektiivlepingus tahetakse näha midagi sellist, mida kollektiivleping ei ole. Elavaks näiteks selle kohta on L. K. seisukohad „Postimehes“ nr. 237, 3. sept. s. a.

L. K. leiab, et kollektiivlepingu nõue töötüldes on poliitiline nõue, mis ametiühingute keskliidu poolt suundub meeleolu loomiseks rahvuskogu valimisel. See väide sisaldab kaks arusaamatust. Esiteks, ametiühingute keskliit, nimelt Eestimaa Töölisühingute Keskliit, ei saa üldse sõlmida kollektiivlepinguid, sest kollektiivlepingute seaduse järele (§ 1) saavad seda teha vaid tööliste ühingud, mitte liidud ja keskliidud. Teiseks E. T. Keskliit pole oma põhikirja kohaselt üldse võimalik esineda Rahvuskogu valimisel, s. o. taotleda poliitilisi eesmärgi. Seepärast olgu L. K. ja tema sõbrad muretud. Nad loogu rahulikult oma valimiskontor lahti. Ametiühingud temaga võistleva ei tule. Kui L. K. väidab, et E. T. Keskliit on poliitiline organisatsioon, siis see on tühisõnaline, tõendamatu väide. Oleks see nii, et E. T. Keskliit, vastolus oma põhikirjaga, on muutunud poliitiliseks organisatsiooniks, siis oleks siseminister teinud järeldid sellest asjaolust.

Samuti eksib L. K., kui leiab, et E. T. Keskliit on esinenud ja võib esineda töötüldes poolena,

nagu ta väidab põlevkivitööstuses käimasoleva töötüldi kohta. Siin ei esinenud isegi mitte Eesti Kaevandustöölise Ühingu töötüldi poolena, vaid töötüldi lahendamise komisjon tunnustas selleks käitسنوؤكؤكؤ. Kas see seisukoht on õige, on isekäitسنوؤكؤكؤ. Kas viimane seisukoht on õige, on isekäitسنوؤكؤكؤ.

L. K. näeb arvatav, et kollektiivlepingu nõue moodustab endas töötüldi poliitilise külje. See sugune seisukoht on dillettantlikult ainulaadne. Rahvusvaheline tööbüroo, kus esindatud nühästi tööandjad, töövõtjad kui ka valitsused, on ilmutanud käesoleval aastal põhjaliku uurimuse kollektiivlepingute kohta (Les conventions collectives — Génève, 1936). Et seesugune autoriteetne rahvusvaheline asutus püüaks erapooletult propageerida ühekülgselt poliitilist nõuet, ei ole mõeldav. Nimetatud teoses analüüsitakse kollektiivlepingute määratud praktilist tähendust töösuhete korraldamisel ja otsitakse vahendeid nende rakenduspiirkonna suurendamiseks, Leitakse (lhk. 275), et kollektiivlepingute tähtsus kasvab pidevalt ja et nad on muutunud kaasaegse ühiskonna sotsiaalse ja majandusliku ehitise organiseeritud elementideks, mille arengut riigid põhjendatult soodustavad.

L. K. siht näib olevat selge: inkrimeerida töövõtjate vabu kutseorganisatsiooni poliitiliseks. Meie ei usu, et sellel põhjendamatul artiklil on tulemusi. Hra riigivanem on toonitanud seltskonna vaba organiseerimise vajadust. Seda vabadust töövõtjailt võtta pole põhjendatud.

Oma eesmärgile jõuab L. K. sel teel, et ta püüab näidata, nagu kollektiivlepingud meie oludes on võimatud ja nende nõue on vaid poliitiline demagoogia. Seejuures, nagu juba nägime, puudub L. K.-l vajaline arusaamine kollektiivlepingu iseloomust. Kuid L. K. ei kokku ka tagasi nägemast kollektiivlepingutes seda, mis nad pole. Seejuures on talle tähtsusetu, kas ta seisukohad on kooskõlastatud kollektiivlepingute seaduse eeskirjadega või mitte. Tavalisti nad seda aga ei ole.

L. K. arvab, et kollektiivleping eeldab n-n-organisatsiooni klauslit, mille põhjal tööandja võib võtta tööle vaid kutseühingu liikmeid. Seadus asub üldiselt hoopis vastupidisel seisukohal (§ 2). Seaduse järgi üldreeglina sellist klauslit ei ole. Eesti tööõiguses kollektiivleping kahtluse korral haarab kõiki tööandja töövõtjaid, hoolimata sellest, kas nad kuuluvad kutseühingusse või mitte. Seadus järelikult eeldab üldiselt organisatsiooni klausli puudumist, kuigi võib leppida kokku ka vastupidises (§§ 2, 3). See seaduse seisukoht on arusaadav, kui arvestada kutseühingute vähesust seaduse andmisel.

L. K.-l ei ole ka selge kollektiivlepingu sisu. Seaduse järgi kollektiivleping on kokkulepe töölepingute tingimuste kohta, s. t. kollektiivleping on selline kokkulepe, mis määrab konkreetsete töölepingute sisu, tühistades ja asendades viimaste, kollektiivlepingute vastukäivaid eeskirju (§ 1, 3, 4). Kollektiivlepingu sõlmivad küll tööandja, või tööandjate ja töövõtjate kutseühingud, kuid selles määratakse töötingimused ja ainult need, mitte aga sõlmijate eneste vastastikuseid kohustusi. Viimased ei saa moodustada kollektiivlepingu sisu ja evida selle tühistavat ja asendavat toimet. Kui L. K. väidab, et kollektiivlepingus määratakse lepingut sõlmijate vastastiku-

seid õigusi ja kohustusi, siis see seisukoht põhjendab seaduse puuduliku tundmisel.

Eelneva põhjal ei ole raske jõuda selgusele kollektiivlepingu juriidilises loomus ja täenduses.

Kollektiivleping on õiguse norm, üldsobimus, nagu prof. Kliimann õigusega väidab (Administratiivakti teooria, lhk. 187), mis määrab üksikute töölepingute sisu. Tema sõlmimiseks on õigustatud kutseühingud ja üksikud tööandjad, kes siin toimivad õiguse loojatena. Kollektiivlepingu tähendus seisab selles, et temale vastukäivad töölepingud on tühised ja asenduvad kollektiivlepingu vastavate eeskirjadega (seadus (§§ 1, 2, 3). Lepingu sõlmivad ühingud oma nimel. Kollektiivlepingu tähendus on järelikult selles, et töösuhted leiavad õigusliku korralduse ja ei ole meelevaldselt muudetavad. Sellega võidab kogu rahvamajandus. Sellest kaob kindlusetu ja anarhiline element. Tööandjad on

kindlustatud töötingimuste osas kalkultatsioonide täitumises, töövõtjad elatises ja töös. Soliidsed ettevõtted ei ole seepärast kollektiivlepingute vastu, küll aga võorkapital, mis on likviidsem ja arvestab esijoones oma, mitte rahvamajanduse huve. Jääb üldse mõistmatuks, miks tööandjad, kes tõsiselt suhtuvad töölistesse, ei taha viimastele anda kindlustust selle kohta, et nad kinni peavad kokkulepitud töötingimustist?

Kaasajal, kus ikka enam levib arvamus, olles muutunud juba üldiseks, et tööandja ja töövõtja ühiskonnale on võrdselt väärtuslikud, on inestamapanev, et ei taheta lubada kindlustada seda võrdselt sel teel, et töövõtja, kes on majanduslikult nõrgem tööandjast, asendab selle majandusliku nõrkuse organisatsioonilise tugevusega töölepingu sõlmimisel. Ainult selviisil osutuvad mõlemad võrdseiks lülideks rahvamajanduses.

J. R.

Keda valida töölistkotta.

Keda valida töölistkotta? Et vastus sellele küsimusele oleks selge, peame enne küsima, kuidas võib kujuneda töölistkoja tegevus ja mida meil sellest tegevusest loota.

Töölistkojal on võimalus korraldada mitmesuguseid uurimusi; koostada ettepanekuid ja võtta seisukohti valitsuse algatuste puhul.

Töölistkoja töö ja tema seisukohad pole valitsusele kohustavad. Nii võib tekkida olukord, kus töölistkoda teeb küll palju tööd, kuid selle töö tulemused jäävad kõik kalevi alla.

Et seda mitte ei oleks, selleks peab olema töölistkojal seljataga organiseeritud töölistkond. Mida arvukamad ja tugevamad on ametiühingud, mida rohkem suudavad nad end maksma panna, seda enam ollakse igalpool valmis tõsiselt arvestama tööliste nõudmisi, seda rohkem kasu on ka töölistkoja tööst.

See laseb end võrrelda käitisvanemate ja ametiühingute vahekorraga: ainult siis, kui käitisvanemal on ametiühingu seljataga, tunneb ta end enam kindlana tööandja ees; ja mida tugevam on ametiühing, seda rohkem kaalu on käitisvanema sõnadel.

Nagu ametiühing on tegelik jõud, ja käitisvanem — tööliste ametlik esitaja, nii kujuneb asi ka töölistkoja puhul.

Selleks aga peavad olema töölistkojas

töölisted, kes pooldavad tööliste ühiseid seisukohti, nagu nad on püstitatud IV üleriikliku käitisvanemate konverentsi otsustes.

Need töölisted peavad olema äraproovitud tööliste huvide kaitsjad käitisvanema kohal kui ka ametiühingute juhatuses. Siis on töölistkoda kindlates kätes.

On paratamatu, et valimiste puhul kerkivad esile senitundmatuid isikuid ja tumedaid ollusi; nad usuvad, et sabaliputamisega saab teha „karjääri“, saab „kohti“. Sabaliputamine on ka tõesti nii mõnelegi üksikule inimesele toonud kasu ja viinud soojale kohale. Seda pole aga nähtud, et sabaliputamisega saavutatakse kasu kogu töölistkonnale.

Tõsise võitluse puhul selgub alati inimeste tõeline pale. Seepärast küsime: kas on abitööinspektor Lille „Rahvuslik tööliit“, kui kogu töölistkond toetab võorkapitali vastu streikijaid Kiviõli töölisti? Kas andis „tööliit“ sentigi selle asja jaoks?

Nähtavasti olid võorkapitalistide huvid ja mured neile „rahvuslastele“ lähemal, kui Eesti tööliste võitlus.

Töölistkoda olgu tööliste, mitte aga tööinspektorite ja nende käsilaste asutiseks.

Rg.

Kaevandusfööliste töötüli.

Kaevandustöölise Uhing sai omale tegutsemise vabaduse alles käesoleva aasta veebruarikuu lõpul, kuna ühingu tegevus oli peatatud umbes aasta aega. Sest ajast peale on ühingu tegevus arenenud hoogsalt ja ühingu liikmete arv on ületanud 1200.

Kaevandustöölise Uhing asus juba aegsasti palgatõstmise aktsiooni ettevalmistamisele. Kaevandustöölise palgad pole viimaste aastate jooksul üldse tõusnud, vaid hoopis ümberpöörduvalt — neid on järkjärgult „reguleeritud“ madalamaks.

Kaevandustöölise Uhing esitas 6. juulil s. a. kõikidele kaevanduste ja õlivabrikute juhatustele ettepaneku alustada vabatahtlikke läbirääkimisi ühislepingu kava üle, mille sihiks on töölise töö- ja palgaolude korraldamine. Ühislepingu palgataariivid olid tõotatud välja iga kättise kohta nende eriolukordi arvestades. Palgatõus oli nähtud ette töölise nõudeis keskmiselt 20%. Ühislepingu järele tööandjad oleks tunnistanud töölise ametiühingusse kuulumise õigust ja eelistanud tööle võtmisel ametiühingu liikmeid. Ühislepingu maksaks ainult ametiühingu liikmete kohta, kuid tööandjal on ju enesest mõista õigus maksa organiseerimata töölisele samu palku, mis määratud kindlaks ühislepingus. Töölise arvu suurendamisel on tööandja kohustatud teatama sellest ametiühingule, kes omalt poolt kohustab võimalust mööda tööjõu vajadust rahuldama. Leping üldosa käsitab veel pikemalt ja võrdlemisi üksikasjaliselt tööaja ja töötingimuste korraldamist.

Kaevandustöölise Uhingu ettepanekule saabus kõikidelt tööandjalt eitav vastus. Riiklik põlevkivitööstus teatas, et tööstuse juhatus oma töölise palga ja lepingu asjus ei alusta ühtegi läbirääkimist väljaspool kaevikut seisva töölise ühinguga. Eestimaa Õlikonsortsium ja Goldfields tegid veel oma seisukohad olenevaks teiste kättiste omadest. Teised tööandjad vastasid, et nad vormilistel põhjustel ei saavat alustada läbirääkimisi ja tunnustavad töölise esindajaiks ainult töölisnõukogud.

Kõikide kättiste töölise üldkogu koosolekud andsid volitused Kaevandustöölise Uhingule esinemiseks käesolevas töötülis. Töötülilise lahendamise seaduse kohaselt esines Kaevandustöölise Uhing streigi hoiatusega kõikidele tööandjatele, kuna vabatahtlik läbirääkimise ettepanek lükati tagasi. III jsk. tööinspektori sobituskatse poolte vahel ebaõnnestus ja kogu töötüli määrati sotsiaalministri poolt töötülilise lahendamise komisjoni. Komisjon lepituse sooritamiseks sõitis kohale, kuid ei saavutanud mingit tulemust, sest tööandjad asusid kangekaelsel seisukohal, kuna nad ei tunnustanud ametiühingu esindajaid. Töölisnõukogud protestisid tööandjate seisukohtade vastu ja töötülilise lahendamise seaduse kitsarinnalise tõlgitsemise vastu esitati hiljem töölisühingute Keskliidu poolt märgukiri vabariigi valitsusele sotsiaalministri kaudu, millele saabus vastus, et töötülilise lahendamise seadust ei kavatseta muuta lähemas tulevikus, kuna praegune seadus olevat küllaldaselt hea.

Kokkuleppe mittesaavutamisel asus komisjon tegema sundotsust. Otsustati korraldada kättiste majandusliku kandevõime kindlaks määramiseks ekspertis. Ekspertideks määrati Tartu ülikooli majandusteaduskonna õppejõud dotsent mag. E.

Poom ja majandusministeeriumi määsajanduse ins. Veltveebel.

Küttejõu kaevanduse töölised leppisid kokku oma tööandjaga. Eestimaa Õlikonsortsiumi juhatus ei teatanud töötülis üldse tööinspektorile, mis on täiesti seadusevastane samm ja karistatav. Komisjon otsustas lõpetada asja Goldfieldsi kohta ja asus tegema otsust ainult a.-s. „Kiviõli“ ja Riikliku Põlevkivitööstuse kohta.

„Kiviõli“ kohta jäi otsuse tegemine hiljaks. Seaduse järele on komisjon kohustatud oma töö lõpetama nelja nädala jooksul ja kui selle tähtsaja möödumisel töölisele ei saabu vastust, on töölisel õigus alustada streiki. „Kiviõli“ töölised talitasid siin täiesti seaduse kohaselt, kuna komisjoni otsus tehti alles järgmisel päeval. Töölise nõue palkade tõstmiseks oli 20%, komisjon aga otsustas tõsta palku kõigest 8%. Peale selle jätis komisjon täiesti kõrvale töölise teised nõuded ja ühislepingu. Komisjon käesolevaski töötülis on talitanud laiadele tööliskadele mittemõistatavalt. Töölised on selle seaduse rakendamisel saadik nõudnud alati ekspertiisi andmete avaldamist. Seni pole seda aga millegipärast tehtud. Nähtavasti kardavad tööandjad ekspertiisi andmete avaldamist, sest siis selguks, et kättised on võimelised maksma enam palka, kui komisjon on otsustanud. Töölised on deklareerinud, et nad on valmis arvestama kättiste põhjendatud vastuväidetega ja ekspertide seisukohtadega. Balti Puuvilla töötülis ilmes sama asi, et komisjoni otsused ei põhjene ekspertisi andmeile. Käesoleval korral aga anti ekspertidele kõigest 6 päeva aega sellise suureulatusliku ja vastutusriikka ülesande sooritamiseks.

Riikliku põlevkivitööstuse kohta suudeti otsus teha siiski õigeaks ajaks ja töölistel polnud võimalik siin kasutada streigivõimalust. Ka riiklikus kaevanduses ja õlivabrikus otsustati tõsta palku 8%. Komisjoni otsus aga kujunes tegelikult väga puudulikuks. Selle kohaselt palgad mõnel alal üldse tegelikult ei tõuse või paremal juhtumil paar protsenti.

Töölised protestisid komisjoni otsuse vastu ja riikliku põlevkivitööstuse kohta on antud töötüli uuesti teistkordselt komisjoni arutamiseks uues koosseisus.

Kiviõli streik, mis algas 13. augustil, kestab seni edasi. Töölised on olnud võrdlemisi üksmeelselt oma nõudmiste taga. Streigimurdjaid on olnud üle tuhande-perelisest töölise hulgast kõigest mõnikümmend ja umbes samavõrra on leitud uusi töölisi. Palju töölisi, kes teadmatuse tõttu on sõitnud kohale, on sellekohase selgituse järele sõitnud tagasi tööle hakkamata.

Vabrikavalitsus on katsunud mitmesuguste provokatsiooniliste kuulduste levitamisega töölise rinnet murda, kuid see on ebaõnnestunud. Töölised on seni hoidnud täielikku distsipliini.

Kogu streigi vältel on tööandjad keeldunud alustamast läbirääkimisi. Kaevandustöölise esindajad on paar korda käinud ses asjas sotsiaalministri juures, kuid tulemusteta. Minister on ütelnud töölise esindajatele, et töötüli antakse teistkordselt komisjoni, kui streik katkestatakse ja et ta on ütelnud tööandjatele, et nad ei tuleks töölisele vastu nende nõudmistes.

Tööandjate taktika tööliste allasurumiseks „Kiviõlis“ on omalaadne terves meie töövõitluse ajaloos. Juhatus ähvardab tõsta töölisti suurte perekondadega vabriku barakkidest välja. Teatavasti elavad „Kiviõli“ töölistel valdavas enamuses käitise kasarmutes. Sellist võtet ei tarvitatud isegi vene ajal. Mehed ajasid ikka meestega asju aga jätsid sealjuures naised ja lapsed rahule. Nüüd on „Kiviõli“ juhatus kaevanud juba esimese grupi töölisti, arvult umbes 40, kohtusse, et kohus need tõstaks välja. Vormilistel põhjustel aga lükkas kohus asja otsustamise edasi. Esimesteks „äravaliituks“ osutusid peamiselt streigikomitee ja teised aktiivsemad töölistel ning mõned äärmiselt suure lastehulgaga perekonnad, kellede totjad on peaaegu invaliidid. Muidugi on sellise brutaalse tegutsemise sihiks saavutada võrdlemisi suurt efekti, s. o. töölisti hirmutada. Seegi samm on jätnud töölistel külmaks.

Samal ajal on püütud streigikomitee liikmeid seada ühendusse mingi lendlehega, mis on väga kahtlase päritoluga. Politsei vahistas ülekuulamiseks streigikomitee liikmed J. Koorti ja Lippu, kuid nad lasti jälle vabaks pärast mõnetunnist ülekuulamist. Kaevandustööliste Ühingu sekretär E. Plakk aga viidi poliitilise politsei poolt Narva, kus ta oli mitu päeva ülekuulamisel, enne kui ta vabanas, sest ka tema tegevuses ei leitud seadusevastaseid samme.

Kaevandustööliste palgavõitlus on samal ajal ka võitlus ametiühingute esindajate tunnustamise

ja ühislepingu saavutamise eest. Võitlus nende oluliste küsimuste eest on äratanud kõikides töölises suurt sümpaatiat ja huvi, sest ühislepingu küsimus on iga tööliste südamele lähedal ja sellised lepinguid ei saa sõlmida muidu, kui ei tunnustata ametiühingut täisvõlliseks tööliste esndajaks. Teised ametiühingud ja töölistivanemad on üle riigi annetanud summe streikivate „Kiviõli“ tööliste ja nende perekondade abistamiseks. Kõik sellekohased annetused on Keskliidu poolt korralikult saadetud kohale ja streigikomitee on kasutanud saadud annetusi streikivate tööliste ja nende perekondade toetustamiseks. Raha pole antud välja otseselt, vaid toetused toimuvad sel viisil, et töölistele antakse tsekid, milledega nad võivad saada toitaineid kauplustest, kelledega on ametiühingul sellekohane kokkulepe ja arved õiendatakse otseselt kaupmeestega.

Kahjuks on aga politseivõimud asunud vahele ja teinud takistusi annetuste vastuvõtmisel, tembeldades seda korjanduseks, millist aga ametiühingute ja Töölistühingute Keskliidu poolt pole toimetatud.

Samuti vaikib ajakirjandus teatud põhjustel streigi arengust. Vahetevahel avaldab vaid tööandjate informatsiooni ja kuulutusi.

Kaevandustööliste võitlus, eriti „Kiviõli“ tööliste streik, on äratanud suurt tähelepanu Soome ja Skandinaavia maade organiseeritud tööliste keskel ning Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu ringkondades.

Kiviõli streigi puhul.

Kolmandat korda selle aasta jooksul on käitiste tööliste tähelepanu koondatud ühele streigile; uuesti on avaldunud töölistkonna üksmeel streikijate ühises toetamises.

Sindi, Rauaniit, Kiviõli. Vormiliselt on streigi põhjused lahkuminevad: Sindis ja Rauaniidis streigiti vallandamiste ja meistrite pärast, Kiviõlis puhkes aga streik palkade ja ühislepingu pärast.

Kuid see vahe pole oluline. Oleks ainult palkades seisnud asi, siis oleksid tööandja ammu juba valmis pidama läbirääkimisi. Tööliste ootamatult kindel ja kestev vastupanu läks tööandjale kallilt maksma.

Asi seisab aga selles, et ei taheta töölistega rääkidagi. Ei taheta arutada nende asjalikke ettepanekuid. Loodeatakse, et endine olukord kestab ka edaspidi: olukord, kus tööline on tööandjal peos, kus ta on tööandja alam, kes tohib ainult palvega, mitte aga nõudmistega „armulise härra“ poole pöörata.

Nii see oli Sindis ja Rauaniidis, nii on ka Kiviõlis. Tööandja lootus on, et streik luhtub; et tööliste seas saab toi-

me panna „puhastustöö“; et aktiivsemaid inimesi saab välja lüüa; et töölistel kaob lust tööandja tahte vastu piuk-satadagi.

See lootus ei tohi täituda. Töölistkonna meelegindlus selles võitluses näitab esiteks seda, et töölistkond on jõud, mis võib organiseeritult ja täie korra juures end maksma panna; teiseks seda, et töölistel pole nõus oma kaitsetu ja surutud olukorra edasikestmisega tööandja suhtes. Tööandja pidagu tööliste õigustest lugu; palkade tõus olgu suurem, kui elumaksumuse tõus, et tööliste olukord majanduslikult paraneks.

Töötülide lahendamise komisjoni otsused, mis valmivad kinniste uste taga, on eluvõõrad ega saa töölisti rahuldada.

Need on Kiviõli streigi õpetused, ja kui neid ei taheta arvestada, siis pidagu silmas, et töölistkond on praegu oma õiguste ja oma ehisjõu suhtes teadlik. Streikimine pole töölistele mingi lõbu ja kui on võimalus asjade lahendamiseks rahuliku kokkuleppe teel, haaravad töölistel sellest kinni. **Kuid tööliste olukord peab muutuma, — seda võtku arvesse kõik, kellesse see puutub.**

E. Rahvuslik Tööliit.

Teatavasti läinud aasta sügisel kutsuti ellu „Eesti Rahvuslik Tööliit“, mis oma põhikirja järgi taotleb poliitilisi, majanduslikke ja kultuurilisi sihte. Eriti on liidu ülesandeks organiseerida töölisi „rahvuslikus vaimus“ ja „kasvatada tööliste keskel töö austamist“.

Liidu asutajaks ja „juhiks“ on abitööinspektor A. Lill, kes varemalt tegi „töölisiikumist“ koos Joonase, Gustavsoni, Tulbi ja teistega. Püüdes sel ajal juba kaasa aidata vabade ametiühingute ja nende Keskliidu purustamiseks, mis aga ei õnnestunud. Kuuldavasti olevat ta seal hiljem kohtade jagamisel oma kaaslastega riidu läinud. Seejärgi siirdus ta Isamaa Liitu ja möödunud aasta sügisel tuli ta välja oma „tööliiduga“. Varemalt pidas ta kehva palgaga tööstuskooli tunniandja ametit. Käesoleval aastal määrati ta abitööinspektori. Nähtavasti oli tema teeneid arvesse võetud.

Kohe algul, läinud aasta sügisel, koostas ta kavad Keskliidu ja temasse kuuluvate ametiühingute ülevõtmiseks. Määrati valmis juba uusi juhatusi, jaotati ametid jne. Sellest asjast ei tulnud aga midagi välja. Kuuldavasti olevat A. Lill oma kaasföederitega ennem riidu läinud kohtade jatamise pärast, kui selgusele jõuti, kus kohal ametiühingud asuvad ja mida seal tehakse.

Kuigi liidul oli vaid ikäputäis liikmeid, võidi maksta suuri summe ruumide ja kihutustöö peale. Raha kusaigilt ikkagi tuli. Leidus rahakaid ringkondi, kes tundsid selle asja vastu huvi.

Talvel viideti aega simmanitega ja napsu võtmisega. Unistati suurest tulevikust. Kui algasid tööliskoja valimiste eeltööd, siis löödi jälle registrid lahti.

Lill hankis omale tööinspektsioonist töölisanemate ja valijameeste nimekirja, ning siis hakati korraldama kutsegruppide viisi valijameeste nõupidamisi. Eriti pandi rõhku väikekäitiste peale. Arvestati sellega, et väikekäitiste töölised ei ole asjadega seevõrra kontaktis, et oleksid teadlikud Lill liidu tõelistest sihtidest. Neil „nõupidamistel“ esines A. Lill ka „programmi kõnedega“. Peamiselt materdas vabu ametiühinguid ja Keskliitu. Tema arvates tulevat tööliste huve kaitsta teissugusema taktikaga, kui seda on Keskliidul ja tema ametiühinguil. Milles see teine taktika seisab, seda Lill lähemalt ei ole seletanud. Viimase aja võidukad töövõitlused olevat tööinspektsiooni teene jne.

Tööliskoja liikmete kandidaatide hulgas, kes Rahvusliku Tööliidu poolt on ülesse seatud, leiame terve rea mehi, kes varemalt töötute

koosolekutel ja mujal esinenud suurte „pahempoolsetena“ ja ajasid kahtlast raskavat juttu. Nüüd teevad nad siis jälle nn. „rahvuslikku“ tööd. Mine mõista neid maailma asju.

Oma liidu põhikirja Lill töölilistele ei taha näidata. Ja see on arusaadav. Põhikirja järgi on liidu keskjuhatusel ja selle esimehel ainuvõim. Liikmetele on vaid liikmemaksu maksmise ja suupidamise õigus, nagu see on ka Läti n.-n. „riiklikkudes ametiühingutes“.

Lõpuks võiksime küsida, kui E. Rahvuslik Tööliit tunneb huvi tõsiste rahvuslike asjade vastu, kus on ta olnud „Kiviõli“ streigi puhul? Kas ta on sinna sendi raha saatnud streikivatele tööliste, et need võiksid võidelda võörkapitali vastu ja oma õiguste eest. Kas ta on hoolt kannud selle eest, et „Kiviõlisse“ ei läheks streigimurdjaid. Kas „ohvri-meelne“ abitööinspektor A. Lill üldse on selgusele jõudnud, mille eest „Kiviõlis“ võideldakse, ja kas ta on oma palgast ühe sendigi annetanud „Kiviõli“ streikivatele tööliste ja nende perekondadele, keda taheti „Kiviõli“ pöörmeele poolt vastu seinu suruda nälja ja külma abil. Sest töölisi taheti korteritest välja tõsta ja keelati neil ka vabriku sauna kasutamine. Tulgu ja näidaku Lill, mida ta oma liiduga on teinud tööliste ühise asja eest.

Samal ajal kui E. T. Keskliit ja tema ametiühingud kogu teadliku tööliskonna kaastöömõel korraldasid Sindi ja Rauaniidi streikijate abistamist, jalutas Lill Pirita rannal valgeis pükstes ja unistas kõrgeist kohtadest.

Samal ajal, kui Keskliit ja kõik ametiühingud, kõik teadlikud töölised üksmeelselt abistasid „Kiviõli“ streikijaid, kui kõik ausad kodanikud siidame põhjast tundsid kaasa töölise võitlusele, käib Lill mööda linna ringi ja laimab Keskliitu, selsesse kuuluvaid ametiühinguid ja nende tegelasi. Teeb kavasid, kuidas vabu ametiühinguid purustada ja üle võtta. Sellega tahab ta halvata kogu tööliskonna peaju, nende palgavõitlusi — see on kogu tööliskonna huvide äraandmine.

Iga aus ja teadlik tööline mõelgu järgi, mis siin kaalul on. Mis on tähtsam, kas tööliste vaba isetegevus, mis koondub Keskliidu ümber, või kirju minevikuga Lillekese suured kohad ja kõlavad sõnad.

Siin saab olla vaid üks otsus. Ükski aus tööline ei tee tegemist Rahvusliku Tööliiduga. Ei peeta temaga kontakti, jäetakse tähelepanemata kõik tema algatused ja lendlehed. Meie töölisliikumine ei vaja lõhkujaid ja tööliste üksmeele purustajaid.

V a n a a m e t i ü h i n g l a n e .

Küsimusi töötulide lahendamise seaduse alal.

Komisjoni tegutsemise tähtaeg. Töötulide lahendamise komisjoni tegutsemine on võimalik vaid nelja nädala jooksul alaliselt kestvate tähtaegade puhul ja kahe nädala jooksul hooajatööde puhul.

Seda tähtaega hakatakse arvama selle päeva kella 0.00-st, mil tööinspektor töötüli asus lakendada, järelikult mitte inspektori poolt töötüli lahendamisele asumise momendist arvates. Lõpeb see täht-

aeg nelja või kahe nädala möödumisel, s. o. neljateistkümnenda või kahekümne kaheksanda päeva kell 24.00. Ei ole komisjon selle tähtaja jooksul suutnud teha otsust, siis ei ole järgnev komisjoni koosistumine sama tööüli lahendamiseks mõeldav ja väljaspool seda tähtaega ei saa komisjon enam teha otsust. Teeb komisjon siiski otsuse, siis pole sel otsusel mingisugust juriidilist jõudu ja sundlikult seda otsust ei saa panna kehtima. Teeb komisjon siiski otsuse, siis võib seda võtta vaid soovitusena.

2. Streikiküsimus. Streikimine töötulide lahendamise seaduse alusel töölistele ei ole keelatud, nagu ekslikult tihti arvatakse, keelatud on teatavil juhtudel vaid streigile õhutamine. Küll on aga real juhtudel streikimisel see tagajärg, et tööd katkestanutele ametiasutused ei vaata mitte kui streikijale, vaid kui oma soovil töösuhte katkestanud. Seesuguse järeldiga töötulide lahendamise seaduse alusel on tegu järgnevatel juhtudel. a) Esiteks, ei tunnustata streiki töötulide lahendamise komisjoni tegutsemise ajal, kui see tegutsemine sünnib nelja, resp. kahe nädalalise tähtaja jooksul. Sealjuures tuleb siiski tähendada, et hoolimata sellest, et komisjon on oma otsuse teinud, ei loeta seda otsust tehtuks ja komisjoni tegelust lõpenuks nelja, resp. kahe nädalalise tähtaja jooksul juhul, kui komisjoni esimees pole sellest otsusest teatanud kirjalikult tööliste esindajale. Selle teatamise ja nimelt teate vastuvõtmiseni tööliste esindajate poolt, jookseb komisjoni tegutsemise tähtaeg.

b) Teiseks, ei tunnustata streiki komisjoni otsuse kehtivuse tähtaja jooksul. Komisjoni otsus astub kehtivusse kinnitamisega sotsiaalministri poolt.

Mis puutub streikiküsimusse komisjoni tegutsemise lõpust, s. o. otsuse teatamisest tööliste esindajatele, kuni sotsiaalministri poolt otsuse kohta seiskoha võtmisele, siis siin tuleb teha vahet kahe juhu vahel, olenevalt sellest, kas sotsiaalminister kinnitab või jätab kinnitamata komisjoni otsuse, saates selle tagasi komisjoni uueks otsustamiseks komisjoni teises koosseisus.

c) Kui sotsiaalminister ei kinnita komisjoni otsust, komisjoni otsuse eelduseks on aga ikka, et komisjon teeks otsuse tähtaja jooksul, siis ei tunnustata streiki järgneva kahe nädala jooksul, arvates kinnitamata jätmise päevast, kella 0.00-st alates. Küll aga tunnustatakse streiki vaheajal, komisjoni tegutsemise lõppemisest, s. o. teadaandmisest tööliste esindajatele, kui see oli varem, või nelja, resp. kahe nädalalise tähtaja möödumisest kuni kinnitamata jätmiseni. Selle tagajärjel streik, mis seni leidis tunnustamist, ei leia enam edaspidelt mitte tunnustamist. Seadus (§ 12—II lõik) tähendab sealjuures, et on tähtsusetu, kas kinnitamata jätmiseni on möödunud nelja, resp. kahe nädalaline tähtaeg. Sellest eeskirjast järgneb aga, et teistel juhtudel, s. o. otsuse kinnitamisel sotsiaalministri poolt, ei ole sugugi tähtsusetu, kas sotsiaalministri otsuse tegemiseni on või ei ole möödunud nelja, resp. kahe nädalaline tähtaeg.

d) Niisiis, juhtudel kui sotsiaalminister kinnitab komisjoni otsuse, tuleb otsekohe silmas pi-

dada nelja-, resp. kahe nädalalist tähtaega. Sotsiaalminister peab kinnitama otsuse nelja-, resp. kahe nädalalise tähtaja jooksul. See järgneb niivõrd § 12—II lõikest, kui ka § 11—III lõikest. Viimane räägib, et streiki ei tunnustata komisjoni tegutsemise ajal kuni otsuse kinnitamiseni. Kuna komisjoni otsuse tegutsemise ajal otsus niikui ei saa kuuluda sotsiaalministri kinnitamisele, siis võib sõna „ajal“ mõista vaid ses mõttes, et see tähendab nelja-, resp. kahe nädalalist tähtaega.

Niisiis, sotsiaalminister võib komisjoni otsuse kinnitada vaid nelja-, resp. kahe nädalalise tähtaja sees, kinnitamata jätta aga ka pärast seda tähtaega. Nelja-, resp. kahe nädalalise tähtaja möödumisel ükskõik millisel juhul on streik tunnustatud, see tunnustatakse katke ainult siis, kui sotsiaalminister jätab otsuse kinnitamata järgnevat kaheks nädalaks.

e) Järgnevat kahe nädalalisel tähtajal on kõik samad omadused ja järeldused kui esialgsel tähtajal. Selle kahe nädala jooksul peab sotsiaalminister uue otsuse kinnitama, tähtaja möödumisel tunnustatakse streiki. Uuesti kinnitamata võib sotsiaalminister jätta otsuse ka nüüd, kuid uuesti komisjoni seda saata ei saa (puudub ju otsustamiseks komisjonis kolmas koosseis). Sellel kinnitamata jätmisel on see tähendus, et toimetust loetakse lõpenuks ja streiki tunnustatakse ka edaspidi.

f) Enne nelja, resp. kahe nädala möödumist alustatud streiki tunnustatakse streigiks siis, kui komisjon toimetuse lõpetab. Sellele otsusele ei ole tarvis sotsiaalministri kinnitust ja kaevatav see tegevus ei ole. Seadus (§ 8—II lõik) ei nimetaigi seda otsuseks, vaid protokolliks ja toonitab, et siitpeale komisjon on lõpetanud oma tegevuse tööüli lahendamisel.

g) **Streigi karistatavus.** Nagu tähendatud Töötulide lahendamise seaduse alusel streikimine iseenesest ei ole keelatud ja ei ole ka karistatav. Küll on aga keelatud ja karistatav streigile õhutamine, nimelt, 1) komisjoni otsuse kehtivuse jooksul, s. o. alates kinnitamisest sotsiaalministri poolt, otsuse tähtaja kehtivuse lõpuni. 2) Streigile õhutamine on keelatud ka komisjoni tegutsemise jooksul. Kuna kriminaalseadusi laiendavalt tõlgendada ei saa, siis on selge, et streigile õhutamine on karistatav momendist, mil komisjon asus tegelema tööüliga, mitte aga juba tööinspektori tegevusse astumisega ja lõpetades komisjoni tegeluse lõppemisega. Komisjoni tegeluse lõpeb 1) lõpetamisega komisjoni poolt (§ 8—II lõik), 2) tähtaja möödumisega ja 3) otsuse edasisaatmisega sotsiaalministrile. Vaheajal, komisjoni tegeluse lõppemisest kuni sotsiaalministri otsuseni streik ei ole karistatav. Otsustab komisjon tüli teistkordselt, siis streik on karistatav kahe nädalalise tähtaja piires oma tegeluse ajal, nagu see eespool tähendatud.

4. Ekspertiisi andmed. Ekspertiisi ja üldse komisjoni tegutsemisel saadud andmeid komisjoni liikmed on kohustatud hoidma saladuses. Ei täida nad seda kohustust, ei saa neid ka mitte võtta vastutusele, sest Kriminaalseadustikus puudub vastav §.

J. R.

Pagarite öötöö keeluseaduse küsimusi.

1929. aastal hakkas Eestis kehtima pagarite öötöö keeluseadus, mis vastab rahvusvahelisele konventsioonile. Seaduse põhjal antud määrusega algab töö käitistes hommikul kell 5 ja võib vahetusega töötavates käitistes kesta kuni õhtu kella 22-ni, seega töövaheaeg või öörahu peab vähemalt 7 öötundi olema. Erand on tehtud supellinnadele suvitushoosajal.

Pagari- ja leivatöölise suurim unistus, saada lahti kurnavast öötööst, täitus. Loodeti kultuuriselt ja vaimselt end vabadel öhtutundidel täiendada. Astuti mitmesuguste seltskondlike ja sportlike organisatsioonide liikmeiks ja kasutati vabu öhtutunde enda arendamiseks. Tööaeg kestis käitistes hommiku kella 5-st kella 13—14-ni.

Töölise unistused ja kavatsused haihtusid aga peatselt. Töösturite ringkonnast nuriseti, et kehtiv seadus on meie oludele eluvõõras. Osa ettevõtjaid ei püüdnudki seadust täita, vaid töötasid ja töötavad praegugi järjekindlalt ööseti edasi. Selleasemel, et oma töökoja sisseseadet moderniseerida, ehitati töökodade hooviplangud kõrgemaks ja löödi pealt okastraadiga. Aknaile pandi mitmekordsed kardinad ja luugid ette, et äraandliku valgust välja ei pääseks. Üksed tehti tugevaks. Öuele muretseti tigidad koerad ja nii töötati rahuliku südamega endiselt ööseti edasi. Ettevõtjad käisid aga valitsuse asutustes deklaratsioonide ja märgukirjadega seletamas, et kehtiv keeluseadus on meie oludele täiesti eluvõõras ja teda tuleb muuta n.-n. „eeltööde“ sisseseadmisega. Vastasel korral kaduvat Eestis tähendatud kutseala.

Osa soliidsemaid ettevõtjaid on kogu aeg seadusest korrekselt kinni pidanud. Kahjuks on neid käitisi, kus seadust ei ole rikutud õige väike protsent. Tean vaid üht käitist Tallinnas, kellele keeluseaduse kehtimise ajal ühtki protokoll ei ole koostatud, s. o. Vilh. Steinbergi pagari- ja kondiitritööstus.

Provintsis on olukord samasugune, kui Tallinnas, arvatud välja paar linna, kus töösturid ise ühteteist „silmas peavad.“

Seaduse järelevalve pandi tööinspektorile. Tallinnas, linnavalitsuse toetusel, teostas järelevalvet veel erikuraatorite instituut, mis hiljem likvideeriti.

Tööinspeksioon, kontrollides ööseti pagari- ja leivatööstusi, pääsis sisse vaid nendesse käitistesse, kus seadust ei rikutud. „Kindlustesse“ ei olnud ega ole ka praegu vaba võimalust sissepääsmiseks. Seaduserikkujad olid soodustatud olukorras. Tuli ette juhuseid, et tööinspektor takistustele vaatamata suutis kindluse pääseda ja protokoll koostada. Karistuseks määras vanem tööinspektor ettevõtjale harilikult Kr. 50. Muidugi ei jäänud tööstur määratud karistusega rahule, vaid kaebas edasi jaoskonna kohtunikule, kes tihtipeale karistuse alandas Kr. 5-le. Tihtipeale mõistis kohtunik ka töösturi õigeks, kuna protokoll ei olnud küllalt asjatundlikult koostatud.

Töösturid naersid keeluseadusele ja töötasid ööseti edasi, arvatud välja üksikud ettevõtted.

Töölised koondusid oma kutseühingusse, et tekinud olukorda lahendada. Koosolekutel jõuti otsusele ja konstateeriti, et pagarite öötöö keelusea-

duse järelevalve on puudulikult korraldatud ja nõrk, 2. et karistuse määrad seaduserikkujatele on liiga madalad ja 3. et oleks vaba võimalus tööstuse takistamatult pääseda.

Esitakse valitsusasutustele oma üksmeelsed ja õigustatud nõudmised ja soovitasime seadust muuta järgmiselt:

1. et järelevalve teostamiseks pandaks ametisse 3 palgalist kontrolli. Kandidaadid esitaks kutseühing, kuna tema need leiaks asjatundjate tööliste keskel.

2. et karistuse alammääraks pandaks vähemalt Kr. 50.

3. et kontrollil oleks tööstuse igal ajal takistamatu võimalus sisse pääseda.

Vastupidiselt tööliste organisatsiooni nõudmistele muutis 1933. a. haridus-sotsiaalminister H. Kukke töösturite organisatsioonide pealekäimisel keeluseadust ja seadis sisse n.-n. „eeltööd“. Eeltöid võidi teha kaks tundi enne töö algust, s. o. kella 3-st hommikul. Tööstuses, kus töötavad 1—5 töölise, võib eeltöid teha 1 tööline, 5—10 töölisega töötavas käitises 2 töölise jne. Kogutud andmetel on Eestis suurem osa pagari- ja leivatööstusi kus töötab 1—2 õppinud töölise paari õpipoisiga. Järelikult peab käitises, kus töötab 1 tööline õpipoisiga, tema igal hommikul eeltöid tegema, s. o. kell 3 tööle asuma. Eeltööde sisseseadmisest peale, s. o. 1933. a., ei ole pagari- ja leivatöölised enam öötöö keeluseaduses, mis Rahvasteliidus konventsiooniga ettenähtud 7 öötunnilist puhkeajaga, vaid 5 tundi, s. o. kella 22-st kuni hommiku kella 5-ni. Hra H. Kukkest, kui tollaegsest haridus- ja sotsiaalministrist on pagari- ja leivatöölistel kuni tänaseni säilinud kurb mälestus.

Töösturid seletasid, et ometi kord on tülisus lahendatud ja keeluseadus meie oludele kohandatud, olgu ei ise ööseti edasi töötasid. Töölised, pika kaalutluse järele otsustasid omal kulul asjatundja kontrolli ametisse palgata, sest tööinspeksioon vastas, et ei suuda oma koosseisu juures keeluseadust kontrollida. Tulemusest peab märkima, et koostati massiliselt koos politseiga protokolle. Et küll karistuse määr väike, siiski andis kontrollimine tulemusi ja seaduse rikkumine jäi vähemaks. „Kindlustesse“ oli asjatundjal kontrollil kergem pääseda kui vöihikul. Kuidas kindluses kodanikele ööseti saadusi valmistati, sellest jutustas kontroll tööliste koosolekul: tainas põrandal, mehed töötavad ilma pesuta, ainult põll ees, mõnes tööstuses magab mees tainaküna või talvel ahjupeal jne. Et kirjeldatud andmed tõele vastavad, räägitakse ka politsei poolt koostatud protokollides mustuse pärast. Järelikult osa tööstureid tahavad veel seepärast „kindlustes“ ja ööseti töötada, et siis puhtuse järelevalvet ei ole. Kirjeldasime seaduserikkumisi ja tekkinud olukorda faktiliselt riigikogu komisjonides ja üksikutele rühmadele, tähendades, et tööliste org. üksinda ei suuda kontrolli teostada, kuna karistuste määrad madalad, sissepääs raske jne.

Pikemate vaidlustega muutis riigikogu enne laialiminekut 1934. a. pagarite öötöö keeluseadust. Karistuse alammääraks oli Kr. 50, kuna korduvatel juhtudel võidi isegi töökoja pidamiseõigus

kas ajutiselt või jäävalt ära võtta. Järelevalve pandi peale tööinspektsiooni veel politseile. Kahjuks erikontrolle ametisse ei pandud. Samuti ei soodustatud sissepääsu „kindlustesse“.

Seaduse rikkumine jäi tunduvalt vähemaks. Osa ettevõtjaid rikkusid siiski seadust endiselt edasi, koostati küll korduvalt protokolle, kuid töökoja pidamise õigust siiski kellegilt ära ei võetud. Politsei, koos ametiühingu esindajatega, tegi, mis suutis. Olukord läks päris normaalseks.

Kahjuks keetsid riigikogu poolt vastuvõetud karistuse alammäärad õige lühikest aega. Uue kriminaalseaduse tulekuga 1. II. 35. kadusid karistuse alammäärad, mille tagajärjel seaduse rikkumine uuesti hoogu võttis. Protokollid koostajale naerdi näkku ja paluti igal öösel külastama tulla. Ettevõtjad uurisid välja, et neid ei saa karistada, kui ta isiklikult öösel ja pühapäeval töötab. Siiani oli ometi pühapäeva rahu töölislike kindlustatud, kuid nüüd käsutati töölised ka puhkepäeval tööle. Omanik „passis“ värvavas kontrolli ja töölised tegid töökojas tööd. Kontrolli tulekul jooksid märguande peale töölised omaniku elukorterisse ja protokoll jäi koostamata, kuna tööstur ise „töötas“. Olgu veel mainitud, et pühapäeva töö eest seaduse ettenähtud lisatasu ei maksta. Viimasel ajal töötavad Tallinnas juba 50 prots. tööstusi pühapäevadel, kui olukord sarnaselt edasi kestab, on pagari- ja leivatööstusel vaid kolm püha aastas, s. o. 1. jõulu-, 1. kevadpüha ja 1. suvistepüha. Täpselt samuti kui 25 a. tagasi. Sisekorra määrustes ettenähtud tööajast ei peeta kusagil kinni. Töötatakse 4—5-tunnilise töövahetusega ööd ja päevad. Käiakse 2—3 korda ööpäeva jooksul tööl jne. „Käi kodu ja töökoja vahet, magada ei saagi,“ tähendas hiljuti keegi tööline. „Olukord on halvem, kui keeluseadust ei olnudki,“ kurdab teine. „Mõni aasta tagasi sain pühapäeval kiriku ja suvel metsa minna, naised lapsed kaasas, nüüd aina tööta,“ nuriseb kolmas jne. Provintsi ametivendade hulgast kuulub samasuguseid häáli.

4. veebruaril s. a. esitasid tööliste organisatsiooni esindajad hra riigivanemale märgukirja, milles juhtisid tähelepanu olukorrale tõsidusele ja panid ette:

1. et pagarite öötöö keeluseaduse järelevalve teostamiseks pandaks ametisse kolm palgalist revidenti, kes võiksid järelevalvet teostada üle riigi.

2. et revidendi kandidaadid esitaks kutseühing, kuna tema need leiaks pagaritööala asjatundjate keskelt.

3. et seaduse rikkujatele määrataks endiselt karistuse alammäär, mis R.T. nr. 27 1934. a. loendet.

4. et sissepääs revidentidel pagari- ja leivatööstusis igal ajal oleks takistamata, või vähemalt vaade töökotta.

5. et ettevõtja karistamiseks, kes seadust rikkunud, karistuse normid maksta pandaks.

Hra riigivanem lubas esitatud nõudmised vabariigi valitsuse lähemal koosolekul arutusele võtta ja kaaluda nende elluviimist. 4. üleriiklik töölisanemate konverents, mis peeti Tallinnas 9. veebr. s. a. toetas neid seisukohti.

26. aprillil s. a. esitasid tööliste esindajad uuele sotsiaalministrile oma soovi. Siiani ei ole mingit parandust pagarite öötöö keeluseaduses ette võetud. Töölised ootavad pikisilmi esitatud nõudmiste elluviimist

Paar kuud tagasi alustas tööinspektsioon, tööliste nõudel, energilisemat järelevalvet teostama

pagari- ja leivatööstustes öötöö keeluseaduse üle. Koostati tublisti protokolle, mille tõttu seaduse rikkumine jäi vähemaks. Mõnda töösturit küll protokollid ei kohutanud. Lubati tööinspektorile auto öösel järele saata, et kergem oleks kohale tulla ja „paluti“ end igal ööl külastada. Mõistlikumad töösturid muidugi loobusid seaduserikkumise seni, kui tööinspektsioon kord tüdineb.

Et karistumäärad liiga madalad, ei anna ka niisugune massiline protokollide koostamine tulemusi. Seda on töölised korduvalt toonitanud ja seda konstateerib ka tööinspektsioon.

Tartu ametivennad tõendavad, et ka neil on umbes samal ajal tublisti protokolle koostatud seaduse rikkujale.

Niisuguse põhjaliku revideerimisega ei olnud muidugi rahul töösturid ja saatsid delegatsiooni, kus olid ka provintsi esindajad, majandus- ja sotsiaalministri jutule. Töösturid nõudsid, nagu harilikult, öötöö keeluseaduse kui eluvõõra seaduse kaotamist. Töölised olevat nõus seaduse „muutmise“ga, ainult E. Toidu- ja Maitseainetetöölise ametiühing, kuhu kuuluvat õige väike prots. leiva- ja pagaritöölisi, sõdivat seaduse muutmise vastu. „Päevalehes“ nr. 231. 26. aug. s. a. „valgustab“ keegi M. L. öötöö keeluseaduse kaotamise vajadust, „sest pagaritöö kuuluvat öötööde hulka, teisisi see olla ei võivat.“ Edasi kurdab autor, et pagaritel on jäänud valida: kas likvideerida tööstus või töötada seadusevastaselt. Likvideerimist siiski ei pooldata, sest „see ala on seni olnud elujuline ja väga paljusid elatanud, seepärast ei ole loobumine mõeldav“. Edasi kurdetakse, et kui maksvast seadusest kinnipidada, siis saab kodanik alles kell 10 homm. värsket saia.

Selgituseks olgu üteldud järgmist: E. Toidu- ja maitseainete tööliste ametiühingusse kuulub Tallinnas 146 pagari- ja leivatöölisi, s. o. umbes 60—65 protsenti, kogu tähendatud tööalal töötavatest töölistest Tallinnas, kaasa arvatud ka need 26 töölist, kes töösturite poolt asutatud Pagari- ja kondiitritöölise ühingu liitsid ülaltähendatud ühinguga, põhjusel, et töösturid tahtsid oma asutatud ühinguga öötöö keeluseadust maha sahkerdada. Juhatus koosneb peamiselt pagari- ja leivatöölisest, eesotsas esimehega. Väide, nagu ei suuda see käitis, kus seadust ei rikuta, elujuline olla, ei pea paika. Tallinnas ei ole keeluseaduse maksvuse ajal ühtki pagaritöölisi pankrotti läinud, küll aga liigub aeg-ajalt kuuldusi, et mõni tööstur ostab või ehitab maju ja soetab mugavaid sõidukeid. Millest siis niisugused kosumised?

Et seaduse austaja ei suuda kodanikule hommikul enne kella 10 värsket saia valmistada on vale. Kui hommikul kell 5 tööga alata, võib juba kella 7-eks värsket saia müügile lasta, selleks tuleb muidugi vastav arv töölisi pidada ja töökoja sisustus ajakohastada. Toodud väidet võivad tõendada soliidsema Tallinna pagaritööstuse Vilh. Steinbergi töölised.

Tööliste nõudmine on, et praegu maksev öötöö keeluseadus on täiesti meie oludele vastav. Eeltööd tulevad kaotada, sest pagaritöös pole mingisuguseid eel- ja järeltöid. Kui vast arvata saia valmistamist „eeltöök“ ja söömist „järeltöök“. Karistuse normid tulevad tublisti kõvendada, et kõik ettevõtted seadust austaksid.

Misugune korralagedus õeseti tööstustes valitseb ja kuidas värsket saia öösel valmistatakse, sellest jutustavad järelevalve ametnikud imelugusid.

Tallinna, Tartu, Viljandi jne. töölised ja osa tööstureid pooldavad maksvat keeluseadust. Pagari- ja töölised nõuavad konventsioonis ettenähtud 7-tunnist öörahu. Meilt on võetud juba 2 öötundi eeltööde näol ilma kokkuleppeta ja ilma tarvi-

duseta. „Ajutaha“ meie ei poe, vaid kasutame kõiki seaduslikke vahendeid, et omale võidetud kallist öörahu pidada. See on pagari- ja leivatöölise ülemaaline arvamine.

Ed. Loot.

Ringvaade.

Rauaniidi streik lõppes võiduga.

Rauaniidi kangrud alustasid 17. juunil streiki meister E. Bergmanni vallandamiseks. Eelnimetatud meister oli tuntud oma ebainimliku käitumisega töölise hulgas. Vabrikuvallanduse vähenemise tõttu kolmanda vahetuse seismajätmisega siidi kangru saalis. Kolmanda vahetuse vallandamine teostati aga E. Bergmanni musta nimekirja järele. Töölisi ärritas selline ebaõiglane vallandamine, millele lisaks tulid juure Bergmanni ähvardused. Paar päeva hiljem vallandati töölisvanem H. Roog ilmselt surveavaldamise sihiga. Rauaniidi kangrute streik kestis 17. juunist kuni 3. augustini — nii siis pikkuselt rekordiline käesoleval aastal, Vabrikuvallanduse ei tahtnud järeleandmisest kuulda, kuid tööliskonna ühtlane esinemine selles töötulis sundis vabrikuvallanduse järeleandmisele. Rauaniidi kaupadele kuulutati boikott, mis oma mõju ei jätnud avaldamata. Samuti mõjus tunduvalt blokaad. Ükski õppinud kangur ei läinud Rauaniidi streiki murdma. Kangru saali suudeti küll paigutada tööle üle seitsmekümne inimese, kuid need olid pea eranditult uued õppijad, kes vabrikule kasu asemel ainult kahju tegid. Vabrikuvallanduse alustas töölise esindajatega läbirääkimisi, mis kestis ligi kaks nädalat. Lõpuks saavutati kompromissina järgmine kokkulepe: tööandja oli sunnitud võtma tagasi 84 endist kangrut, kuna 16 kangrut jäid vallandatuks vabriku töö ümberkorraldamise tõttu. Ametiühing muretses neile hiljem töökohad. Uutest streigimurdjatest vallandati 65 isikut ja 7 isikut vanadest töolistest, kes töötasid streigi ajal, viidi hoopis siidikangru saalist ära villase-osakonda. Kangrud võeti tagasi endistele masinatele ja endistele tingimustel, kuna palganõudmisi käesolevas töötulis polnud. Kangrutele maksti välja 5% preemiat prima tööde eest, mis seni olid 1,5 aasta kestes maksmata. Meister F. Bergmann, kelle pärast võeti streik algas, vallandati ja töölisvanem H. Roogile maksti kuue kuu tasu Kr. 466 suuruses, mis vastab summale, mida Roog oleks saanud siis, kui ta kohtus protsessi Rauaniidi vastu oleks võitnud. Kohtuprotsess aga oleks kestnud paar aastat. Rauaniidil polnud see ainuke juhus, kus ta oma vallandatud töölisvanematega protsessib ja kaotab. Paari aasta eest oli samasugune juhtum töölisvanema Hoffiga, kus Rauaniit pidi protsessi kaotades Hoffile maksuma üle 1000 krooni.

Rauaniidi töötüli puhul aitasid Töölisühingute Kesklüüdi kaastöölised teised töölisvanemad kaasa streikivatele kangrutele nii moraalselt kui ka aineliselt.

Palgaliikumisi Pärnu saeveskites.

Kuna Lennuki tehase töölised juba esimestena Pärnus saavutasid läbirääkimiste teel 20% palgakõrgenduse ja Fröhlingi ja Schmidt saeveskite töötüli oli töötülide lahendamise komisjonis, kus

palku tõsteti umbes samale tasemele võrreldes Lennuki töolistega, siis Alliksoni saeveski 40 töolist saavutasid läbirääkimiste teel palgakõrgenduse võrdselt eelmiste saeveskitega, ja ka tükitöölise palgad tõusid. Niidu saeveski ja platsi töölise palku suudeti tõsta ka samale tasemele ametiühingu sellekohase aktsiooni tõttu.

Pärnu saeveskitöölised on organiseeritud Pärnu Töölise Ühingu saeveskitöölise sektiioonis, millel on juba üle 200 liikme. Organiseerimata on aga veel suurem osa Pärnu saeveskitöölise hulgast. Sel alal on sektiioonil alles suur töö ees. Kui saeveskitöölised tahavad, et nende palgakõrgendused tulevikus jäävad püsima ja veelgi tõuseksid, sest senised madalad palgad ei võimalda äraelamist, siis tuleb neil moodustada kindel organisatsioon, mis oleks igal ajal võimeline astuma välja palgaolude parandamiseks.

„Kave“ töölise palgavõitlus.

Tallinna shokolaadi- ja kompektivabrikute naistöölised saavad madalamaid palku võrreldes teiste töolistega. Tööliskond moodustub peamiselt naistest. Töölised teenivad tükitöoga kõigest 70—120 senti päevas. Eesti Toidu- ja Maitseainete Töölise Ametiühing asus „Kave“ töölisi organiseerima ja korraldas neile üldkoosoleku, millest võtsid osa ligi 300 „Kave“ töolist. Koosolekul otsustati nõuda meister Spinki vallandamist, kes käitub töolistega hoolimatult, samuti tööolude paremat korraldamist ja tükitöölise palga alammäära kindlustamist 2 kroonile päevas. Meestöölisele nõuti 2 krooni päevas ja naistöölisele 170 senti päevatööl. Samuti nõuti kahe vallandatud naistöölise tööle võtmist ja ebaseaduslikke listööde kaotamist.

Sotsiaalminister määras selle töötüli komisjoni, kuna ametiühingu esindajad ei saavutanud läbirääkimistel kokkulepet. Komisjonis tuli esile aga uus raskus. Nimelt ei tahetud millegi pärast tunnustada ametiühingu juhatast töölise esindajaks, kuigi töölise üldkoosolek oli annud kõik volitused ametiühingule, kui eriliselt volitatud esindajale nagu töötülide lahendamise seadus sedat näeb ette. „Kaves“ pole seni õnnestunud valida töölisnõukogu, sest alati on vabrikuvallanduse vallandatud aktiivsemad töölised, kes on julgenud esineda üldkoosoleku kokkukutsumise nõudega tööandjale. Komisjon otsustas esineda küsimusega sotsiaalministrile töölise volituste maksvuse kohta, vaatamata sellele, et varemalt selletaolistel juhtudel on tunnustatud ametiühingu esindajaid, nagu meremeeste ja Pärnu sildade töötüli.

Kui käesoleva töötüli puhul peaks antama niisugune seletus, et ainult sama käitise töölised võivad olla töölise eriliselt volitatud esindajaiks töötüli puhul, siis tekitab see suuri

raskusi töötülides, sest ametiühingud tõrjutakse eemale ja tööliste üldkoosolekutel valitud tööliste esindajaid ei kaitse vallandamise vastu ükski seadus ega pole neil sellist kaitset nagu töölisvanematel.

Tulgu seletus milline tahes „Kave“ töötüli puhul tööliste esindajate kohta, on nüüd selgem kui kunagi varem, et ainult hästi organiseeritud tööliskond suudab oma nõudmiste eest astuda välja ja ka üldkoosolekutel valitud tööliste esindajad võivad julgelt esineda siis, kui nad teavad, et nende taga on organiseeritud töölised, kes tarbekorral on valmis neid katta sama tööandja surve vastu. Siis igatahes ei julge tööandjad enam kergel käel agaramaid töölisi, eriti aga ametiühinglaste vallandada.

Majandusminister Poola tööliste sissetoomisest.

Poola tööliste sissetoomise küsimuse selgitamiseks käisid 11. augustil majandusministri jutul Keskliidu esindajad H. Isküll ja A. Renning. Majandusminister teatas, et küsimust kaalutakse väga tõsiselt ning et tööandja palve jaatav otsustamine on võimalik. Eeloleval sügisel tööliste sissetoomist siiski ei tule, seda rõhutas minister väga kindlalt. Keskliidu esindajad informeerisid ministrit tööliste seisukohtadest Poola tööliste sissetoomise vastu.

EESTI SIIDIS LEPITI KOKKU.

Eesti Siidi tööliskond esines teiste tekstiilkäitiste eeskujul palgatõstmise nõudega oma tööandja vastu. Töölised nõudsid 20 prots. kõrgemaid palku. Omavahelist läbirääkimistel jõuti kokkuleppele, mille järele palgad tõusid umbes 10 prots.

TARTU NAHAVABRIKUD PALGA- LIIKUMISES

Tartus on kaks nahavabrikut alustanud palganõudmist. „Kalevi“ nahavabriku töölised leppisid oma tööandjaga kokku, kuna Usvansky töölii määrati töötülide lahendamise komisjoni. Selle käitise tööliste palku kärbiti kriisi algades 25%, kuid seni pole paar palgakõrgendust, mis järkjärgult teostati, jõudnud teha tasa eelnimetatud palgakärpimist. Samal ajal on elukallidus tõusnud. Töötülide lahendamise komisjonis ei saavutatud veel küsimust kaaluma. Hiljem saavutati omavaheline kokkulepe.

TALLINNA SADAM TÖOVÕITLUSES

Tallinna Sadamatööliste Ametiühing tegi juba pikemat aega ettevalmistusi palgavõitluseks. Stevidorid asutasid oma poolt n.-n. kollase ametiühingu konkurendiks vabaametiühingule. Neile üllatuseks ei jäänud aga eelnimetatud ühing lõplikult kollaseks, vaid liikmeskonna enamus liitus vabaametiühingu aktsiooniga. Seni oli Tallinna sadamas maksev n.-n. vaba deklaratsioon põhjal kok-

kulepitud töötasude tabel ja töötingimuste korraldamine Sadamatööliste Ametiühingu ja Stevidoride Ühingu vahel. Sageli ei pidanud aga tööandjad kokkuleppest kinni ja rikkusid seda, kui see osutus neile kasulikuks.

Peeti ülelinnaline sadamatööliste koosolek, kus arutati läbi ja võeti vastu uus ja täieline tükitööde tabel ja tööde korraldamise määrused. Ametiühing andis streigihoiatuse. Läbirääkimistel ei saavutatud kokkulepet. Samuti ebaõnnestus töötülide lahendamise komisjoni lepituskatse. Olgu siinkohal tähendatud, et töötülide lahendamise komisjon tunnustas siin sadamatööliste üldkoosoleku poolt valitud tööliste esindajad täieõiguslikeks esindajaks, kuna järgmise „Kave“ töötüli puhul seda ei tehtud. Tallinna sadamatööliste töötüli haarab umbes 2000 sadamatöölisi. Neile on sadamakapteni poolt antud välja töötunnistused sadamas. Tegelikult saavad aga korraga sadamas tööd kõigest 600—700. Sadamatööliste nõudeiks oli rida töökorraldusi ja tööaja küsimusi sadamas, haigekassa loomine sadamatöölistele, kuhu maksaksid töölised 2% ja tööandjad 4% ning 20-prots. palgakõrgendamine. Töötülide lahendamise komisjonis püüdis tööandjad pageda jälle tööliste esindajate mittetunnustamise taha, mis neil seekord ebaõnnestus. Komisjonis lepituskatsel stevidorid pakkusid 8—15% palgakõrgendust tükitöödel või tunnitöödele ülemines 55 senti tunnis. See ei rahuldanud tööliste nõudeid ja komisjon asus teema sundotsust.

Sadamatööde korraldamine ühise tariifiga on kaunis keeruline, sest tööandjate arv ise on juba tervelt 13 ja Sadama ja Börsi Artell püüab kõigest jõust pääseda üldise tariifide korraldamise alt välja. Samuti püüab seda saavutada ka osa platistööde ettevõtjaid. Selliseks eraldamiseks pole aga mingit põhjust, sest sadama territooriumil teevad nad töid, mis kuuluvad sadamatööde mõiste hulka.

VANADELE TALLINNA MAALRITÖÖLISTELE

Lugupeetavad ametivennad, Tallinna maalrid, palun teid olla nii lahedad ja saata minule lähemal andmeid Tallinna maalrite I, II ja III ametiühingu kohta.

1. Mis aastal registreeriti ühing?
2. Kes kirjutas alla põhikirjale?
3. Esimese juhatuse koosseis?
4. Kui võimalik, siis kogu liikmeskonna nimed.
5. Mis aastal lõpetas ühing oma tegevuse ja mis oli selle põhjuseks?

Andmed palun saata aadressil:
Tallinna maalritöölise ametiühing, Pärnu mnt. 41, T. Võimula.

Andmed on vajalised meie ametiühingu ajaloo koostamisel.

Septembri kuus ilmub veel „Töölise Hääl“ nr. 8.

SISU: 1. Tööandjate klassivõitlus. 2. Kollektiivlepingute nõue töötülides. 3. Keda valida tööliskotta? 4. Kaevandustöölise töötüli. 5. „Kiviõli“ streigi puhul. 6. Rahvuslik Tööliit. 7. Küsimusi töötülide lahendamise seaduse alt. 8. Pagarite töötöö keeluseaduse küsimusi. 9. Ringvaade.

Tegev ja vastutav toimetaja L. Metslang.
Valjaandja E. Töölisühingute Keskliit. Ilmub kord kuus. Tellimishind: aastas 1 kroon, 6 kuud 60 senti, üksiknumber 10 senti. Toimetus ja talitus: Tallinn, V. Pärnu 31—4, tel. 460-52.

Ilmunud 12. septembril 1936.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda. Pikk t. 2. 1936.